

Nem ragadott löcsöt

SZÖCS LÁSZLÓ

Érdesem összevetni a pápák szavait. Az első idézet: „Nemcsak az egyházellenes programokkal, ideológiákkal, rendszerekkel kell felvennünk a harcot, hanem az emberi esendőséggel is, a sokféle formában megjelenő gyengeséggel.” A második: „A genderideológia ma az egyik legveszélyesebb ideológiai gyarmatosítás... Rendkívül veszélyes, mert megsemmisíti a különbségeket és az emberiséget, az emberiség gazdagságát, a személyiségtípust.” Az első – azóta már *Szent – II. János Pál* fogalmazta meg a sziléziai Czestochowában, ahová harmadik lengyelországi zarándoklatán látogatott katolikus egyházfőként 1987-ben. (A kommunista hatalom pedig volt olyan „kedves”, hogy a lengyel katolicizmus egyik fellegvárát pár évvel korábban gyorsforgalmi úttal vágja el a közeli Jasna Góra-i pálos zarándokhelytől.) A második idézet *Ferenc* pápa egy argentin lapnak másfél hónapja adott nyilatkozata.

Évtizedekkel ezelőtt a kommunizmus volt a keresztény tanítás fő ellensége. II. János Pál – és a lengyel katolikus egyház – oroszlánszerepet játszott a kommunista ideológia feltartóztatásában, a szovjet iga alá szorult Kelet-Közép-Európa erkölcsi tartásában. De szülőhazáján kívül egyetlen más kommunista országba sem látogatott el az 1990-es rendszerváltások előtt, noha 1978-ban lett Róma püspöke, összesen 104 külföldi útjával pedig az összes korábbi egyházfőt lekörözte, kiérdemelve a „zarándok pápa” nevet. Amikor újonnan megválasztott pápaként 1979 júniusában lengyel földre utazott, néhai újságíró pályatársunk, az akkor Varsóban élő – és katolikus – *Szalai Attila* így írt a naplójába: „Hát itt van! Eljöhettek! A világ nyolcadik csodája! [...] Az első pápa, aki kommunista államból származik, az első lengyel pápa, az első pápa, akinek megadott, hogy a kommunisták látványosan engedjenek neki. Képzem, mi folyhatott a háttérben! Hány és hány levél, rejtjelezett, szigorúan bizalmas távirat, lekódolt forróvonalas beszélgetés zajlott Moszkvával, a Neander-völgyi homlokereszen szemöldök helyett partvisokat hordó Brezsnyevvel! S lám, végül nem mertek nemet mondani...”

A pápa 1991-es magyarországi látogatását 1988-ban kezdték előkészíteni. *Kádár János* regnálása alatt nem jött el a magyar katolikusokhoz. Jól dokumentált, itt nem is szorul különösebb részletezésre az a szorult helyzet, amelybe a Magyar Katolikus Egyház a kommunizmus évtizedeiben került. Mai szemmel szürreális a felvétel, amelyen *Lékai László* bíboros a kis lépések politikájának sikerességét bizonygatja, vagy amelyen *Paskai László* – akkor még nem bíboros – esküt tesz a kommunista alkotmányra *Losonczy Pál* elvtárs, az Elnöki Tanács elnöke előtt. (Nem csak a katolikusok kerültek ilyen helyzetbe. Lakókerületünk rabbiját, *Salgó Lászlót* országgyűlési képviselővé – nemcsak díszszidóvá, hanem „kommunista” díszszidóvá – tették meg a 80-as években.) De a magyar–vatikáni kapcsolatok diplomáciai eredményeket is hoztak. Legfeljebb nem pápalátogatással, hanem látogatással a pápánál... 1977-ben

Kádár VI. Pálnál vizitelt – egyébként az első egyházfőnél, aki repülőgépre ült, sőt aki egyáltalán a megelőző százötven évben Olaszországnál meszebbre utazott. A pápa elérte nála a raboskodó *Lénárd Ödön* piarista paptanár szabadon bocsátását. (Három koncepció pere közül kettő a Kádár-rendszert terheli. Ennyit arról, hogy a 70-es években már nem ültek politikai foglyok a börtönökben...) Kádár viszont el volt telve magától, mennyire engedékeny a „klerikális reakcióval” szemben. „Nem úgy van, hogy fogom a löcsöt, és leverem a vallásos világnézetet” – hirdette.

Amikor viszont II. János Pál gépe 1991-ben Budapesten landolt, az itteni kultúrharc kellős közepébe érkezett. Radikális egyházellenességbe, állam és egyház az SZDSZ-es körök által szított kérlelhetetlen elválasztásának igényébe. Ez a Magyar Narancs Cápalátogatás-címlapjának, illetve a 90-es évek egyik legkibírhatatlanabb közéleti alakja, az 1953-ban még *Sztálint* sirató *Eörsi István Látogatás előtt* című versének időszaka: „Wojtyla úr, az a gondom / hogyha Ön hazánkba jön / költségesebb lesz a kondom / Wojtyla úr, Ön mint pápa / pont hozzánk jön – ez hiba / Szerintem Eritreába kéne látogatnia.” Az akkori egyházellenességre jellemző, hogy a Horn-kormány idején az Országgyűlés, különösen az SZDSZ-frakció elutasítása miatt, nem ratifikálta az egyházi intézmények támogatását célzó magyar–vatikáni megállapodást. Az egyházellenesség még az ezredfordulón is megnyilvánult olyan primitív formában, mint a lerombolt Regnum Marianum városligeti templom emlékmű-fakeresztjének lefűrészelése. Több évtized távlatából visszatekintve és ma már a liberális nem kormányzati, álcivil szervezetekhez guruló dollárokról olvasva tökéletesen érthető, miért tartottak egyesek pánikszerűen attól, hogy a kommunizmus bukása után az Isten, haza, család hármassága – ezen most nem csak a kiszagdák akkori jelszavát értjük – egyben tartja, egyben pedig attól, hogy a globális „nyílt társadalom” Soros-ideológiájának szabad prédájává váljon.

Mára a kultúrharc más alakot öltött. Nem kispályáznak: az ember természetes antropológiai jellegének elvitatásáról van szó – és itt jutunk vissza *Ferenc* pápa nyilatkozatához. Az eszme Amerikából jön, mesterségének címe a gender. A dániai, aarhusi Nők Múzeumát például a minap Gendermúzeumra nevezték – semmi képp sem keresztelték – át, az ott felállított szobor pedig szakállas férfit ábrázol, amint csecsemőt szoptat – ahogy írják – a „maszkulin és a feminin keveréke”, mint a modern társadalom jelképe jegyében.

E sorok írója olyan általános és középiskolában, majd egyetemen végezte a tanulmányait, amelynek épületeit mind egyházi intézményektől vették el a Rákosi-rendszerben. Diákként ezt eleinte nem tudtuk, majd tudtuk, de nem foglalkoztatott. Tíz éve olyan alma materbe tértünk vissza osztálytalálkozóra, amely immár az egyházé. Ez igazságos. Pápalátogatást pedig – nem katolikusként is – még soha nem vártunk ennyire, mint most: az ilyen alkalmak eddig is a normalitás útjelzői voltak.